

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕННЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада Державного біотехнологічного університету Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження здобувачу Доля Сергію Миколайовичу наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» на підставі публічного захисту дисертації на тему «Ефективність способів обробітку ґрунту при вирощуванні кукурудзи в умовах Лівобережного Лісостепу України» від 31 січня 2025 року.

Доля Сергій Миколайович, народився 6 жовтня 1979 року, громадянин України, освіта повна вища: у 1999 році закінчив Липкуватівський аграрний коледж та отримав диплом молодшого спеціаліста. У 2004 році закінчив Харківський державний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю агрохімія та ґрунтознавство. Після закінчення навчання свою трудову діяльність розпочав у Головному управлінні сільського господарства і продовольства ХОДА на посаді головного агронома-насінневода.

З липня 2004 року по квітень 2013 року – агроном насінник, головний агроном ДП «ДГ «Елітне» ІР НААН.

З березня 2014 року по цей час працює на посаді директора ТОВ «АГРОЕКСПЕРТ».

Одружений, виховує двох синів.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 у наукових фахових виданнях України, 1 розділ у закордонній монографії та 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті у фахових виданнях України

1. Доля С. М. Ефективність вирощування кукурудзи на зерно залежно від способів основного обробітку ґрунту. *Зернові культури*. 2024. Т. 8, № 1. С. 187–194. <https://doi.org/10.31867/2523-4544/0328>.

2. Доля С. М., Шевченко М.В. Вплив способів обробітку ґрунту на целюлозолітичну активність чорнозему типового при вирощуванні кукурудзи на зерно. *Землеробство та рослинництво: теорія і практика. Сільськогосподарська мікробіологія, землеробство*. 2024. № 3. С. 56–66. <https://doi.org/10.54651/agri.2024.03.06>

3. Dolia S., Shevchenko M. Influence of primary tillage on some soil fertility indicators and corn yield. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2024. Vol. 28(2). P. 33–41. <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/2.2024.33> (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків, підготовка статті).

4. Шевченко М. В., Круглов О. В., Коляда В. П., Доля С. М., Журавель О. М. Просторовий розподіл ґрунтової вологи навесні в схиловому агроландшафті. *AgroChemistry and Soil Science*. 2024. Вип. 96. С. 4–11.

<https://doi.org/10.31073/acss96-01> (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків, підготовка статті).

Монографії

5. Koliada V. P., Kruglov O. V., Shevchenko M. V., Zhuravel O. M., **Dolia S. M.** Influence of Soil Tillage Methods on the Protective Role of Vegetation Cover. Ed. by L. Kuzmych. *Sustainable Soil and Water Management Practices for Agricultural Security*. 2025. P. 135–154. <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-8307-0.ch006>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Шевченко М. В., Мозговий Р. С., Зубковський О. А., Доля С. М. Ефективність позакореневого підживлення соняшнику. *Агроном*. 2021. № 2(72). С. 122–125 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні статті, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

7. Доля С. М., Іфкірн М. Урожайність кукурудзи на зерно залежно від способів обробітку ґрунту в лівобережному Наукові засади підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва: VI Міжнародна науково-практична конференція присв. ювілейним річницям проф. О.М. Можейка, В.В. Милого, Ю.В. Будьонного, І.І. Назаренка, 29–30 листопада 2022 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 113 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

8. Доля С. М., Комісаров С. В. Вплив основного обробітку ґрунту на агрофізичні показники чорнозему типового та врожайність кукурудзи. Інноваційні системи землеробства та землекористування – стратегічний напрям розвитку аграрного сектору держави в умовах воєнних та поствоєнних дій: Міжнародна наукова конференція, Чабани, 24 жовтня 2023 р. 2023. С. 45–49 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

9. Шевченко М.В., Доля С.М. Ґрунтозахисна спрямованість сучасних технологій обробітку ґрунту. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 28–29 вересня 2023 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, Ін-т СГ Карпатського регіону НААН; наук. ред. В. А. Вергунов. Київ, Оброшине, 2023. С. 293-295 (особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування).

10. Шевченко М.В., Доля С.М. Водно-фізичні показники ґрунту залежно від прийомів основного обробітку у посівах кукурудзи на зерно. *Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2024*: зб. мат. XXVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 17-18 квітня 2024 року). Харків: ХНУ імені

В. Н. Каразіна, 2024. С. 60-61 (*особистий внесок – співавтор ідеї, літературний аналіз, участь у написанні тез, участь у формулюванні висновків, підготовка матеріалів до опублікування*).

11. Доля С. М. Методи ресурсозбереження в інтенсивних технологіях виробництва насінницької продукції. *Продовольчі системи України: повоєнне відновлення за забезпечення сталого розвитку*: Міжнародний науково-практичний форум (м. Харків, 15–16 травня 2024 р.). URL: <https://biotechuniv.edu.ua/nauka/konferentsiyi/>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

ШЕВЧЕНКО СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри загального землеробства та ґрунтознавства Дніпровського державного аграрно-економічного університету, зауваження викладенні у відгуку опонента:

1. Для повного уявлення про зміст дисертації, напрямки дослідження і методичну базу експерименту доцільно модернізувати назву теми дисертації з введенням частини науково-дослідної роботи, пов'язаної з вирощуванням насіння гібридів кукурудзи. При цьому назва наукової роботи може набувати наступного вигляду: «Ефективні способи обробітку ґрунту при вирощуванні кукурудзи на зерно та насіння гібридів в умовах Лівобережного Лісостепу України».

2. Представлені у вступі дисертації об'єкти і предмет дослідження не в повній мірі відображають вимоги Міністерства освіти і науки України щодо визначення цих термінів і правильного пояснення та формування сутності факторів, а також їх взаємодії. В даному випадку наведені категорії, що автор відносить до об'єкту досліджень, не розкривають процеси і динаміку розвитку агрофітоценотичних систем, що уводить в протиріччя з порядком та правилами підготовки дисертаційних робіт. В першу чергу до категорії процесів, які контролюються науково-методичним регламентом відноситься трансформація динаміки показників родючості ґрунту, ростових процесів, водного та поживного режимів, формування урожайності, мінливості фітоценозів бур'янів, характеру реакції кукурудзи на токсикологічні фактори.

3. В схемі досліду 2 (стор. 59) з вивчення системи контролювання забур'яненості на ділянках гібридизації батьківський форм кукурудзи гібриду ДБ Хотин автором не в повній мірі розкрито регламентні та технологічні особливості використання ґрунтових та страхових гербіцидів. Це питання є надзвичайно актуальним, оскільки практично всі батьківські форми гібридів кукурудзи характеризуються підвищеною чутливістю і низькою резистентністю до фітотоксичної дії різних гербіцидів, що викликає гостру необхідність ретельного добору препаратів і вибору норм їх застосування. Оскільки мова ведеться про конкретний польовий дослід 2, в схемі потрібно вказати не діапазон норм внесення 2,5–3 л/га (стор. 60–61), а ту кількість діючої речовини та препаративної форми, яка використовувалась безпосередньо в досліді.

4. Слід зауважити, що згідно до логіки викладення результатів досліджень підрозділ 4.2 «Забур'яненість посівів кукурудзи.....» (стор. 92) варто розмістити перед підрозділом 4.1 «Урожайність кукурудзи та гербологічний стан.....» (стор. 88). Непослідовність також спостерігається при викладенні висновків і рекомендацій виробництву.

5. Потрібно правильно розставити акценти і параметри відносно чіткого розмежування визначень урожайності гібридів кукурудзи та урожайності насіння гібриду першого покоління (висновок № 8 стор. 119). Автор наводить показники урожайності материнської форми гібрида ДБ Хотин, одержаної в ДУ Інститут зернових культур НААН України 4,48 т/га (стор. 62) та досягнуту в процесі проведення досліджень за темою даної дисертації у виробничих умовах на базі ТОВ «АГРОЕКСПЕРТ», яка склала 1,5 т на гектар (стор. 108). При цьому виникає суперечлива ситуація в тому, що автор відносить одержані результати за рівнем урожайності в 1,5 т/га насіння гібриду першого покоління ДБ Хотин до категорії високою врожайності. Чому не використаний в повній мірі ресурс урожайності насіння?

6. В ході проведення аналізу літературних джерел автором допущена невідповідність змісту літературного посилання з проблемою, яка висвітлюється у зазначеному в літературному обзорі посилання. Так, з одного боку, автор веде мову про особливості розміщення батьківських форм кукурудзи (стор. 100), а літературне посилання в даному випадку стосується виключно агрофізичного стану ґрунтів (№ посилання 69).

7. В окремих випадках текстового описання процесів і фактів здобувач допускає застосування лексики, яка відхиляється від стандартних визначень, прийнятої в науковій літературі гармонії або ті, які дають неоднозначне трактування процесів. Наприклад, погане розкладання (стор. 87), кругообіг (стор. 62), конзерваційний (стор. 64), небажана рослинність (стор. 94), мікробні спільноти (стор. 83), наземних гербіцидів (стор. 120).

ЦЮК ОЛЕКСІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, декан аграрного факультету Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, зауваження викладенні у відгуку опонента:

1. В практичному значенні роботи автор не вказує місце, обсяг, вид впровадженої продукції.

2. В огляді літературних джерел варто згадати про зарубіжних і українських вчених та наукові установи, які займалися та займаються основним обробітком ґрунту під кукурудзу, розробкою системи контролю забур'яненості згаданої культури, що є актуальним сьогодні. Також розділ 1 потрібно було б структурувати.

3. У розділі 2 «Умови та методика проведення досліджень» автор зазначає, що ґрунт дослідного поля має вміст гумусу 4,9–5,1 %, проте, слід вказати та пояснити за якою методикою і коли визначався цей показник. Автору слід було б у цьому розділі вказати систему удобрення та систему захисту рослин.

4. У досліді 2 з вивчення системи контролювання забур'яненості, автору слід пояснити елементи методики, зокрема: розмір ділянок посівної і облікової, кількість повторень, попередник кукурудзи.

5. Результати досліджень, що наведені у таблицях і графіках мають бути статистично оброблені, на превеликий жаль цього немає окрім урожайних даних.

6. За застосування гербіцидів доречно було б показати їх окупність зерном.

7. Нумерація таблиць і рисунків здійснюється у межах розділу зокрема перша цифра номер розділу друга номер таблиці по порядку.

8. У підрозділі 3.2 на рисунку 8 і в тексті зустрічається вислів «запаси вологи», автору слід пояснити, а саме яку «вологу доступну, не доступну» визначали і про яку обговорюється?

9. У тексті зустрічаються невдалі вирази та неточності, такі як: «при вирощуванні», «при традиційній оранці», «відвальний обробіток», системи обробітку ґрунту зокрема: «дискування або оранка», «прийом обробітку ґрунту».

РОЖКОВ АРТУР ОЛЕКСАНДРОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри рослинництва Державного біотехнологічного університету, зауваження викладенні у рецензії рецензента:

1. Не коректно говорити, що оптимальні технології обробітку ґрунту можуть значно вплинути на врожайність та якість зерна кукурудзи, забезпечуючи ефективне використання ресурсів. Вони не просто можуть впливати, а впливають і достатньо сильно.

2. Говорити про те, що для досягнення генетичного потенціалу рослини важливі певні складові не коректно. Досягти його не реально, але можна підвищувати рівень його розкриття.

3. По роботі частину абзаців варто поділити оскільки в них йдеться про різне, а в окремих випадках – навпаки, їх слід об'єднати.

4. У роботі вказано лише частину назв гербіцидів, що порівнювалися в другому досліді. Якщо почали вказувати окремі гербіциди (Харнес на основі ацетохлору, Мілагро на основі нікосульфурону), то слід було вказати інші, або вказувати лише діючі речовини.

5. У висновку № 5, до розділу 4 наголошується, що максимальний приріст врожаю порівняно з контролем був у варіанті де вносили гербіцид Пропізохлор. По-перше – такого гербіциду не існує, є лише гербіциди на основі цієї діючої речовини, по-друге – не коректно вживати таку категорію як – максимальний, краще – найвищий приріст показника.

6. Назва п'ятого розділу не зовсім коректна. Ви порівнювали способи основного обробітку ґрунту, а не технології обробітку ґрунту.

7. Невдало сформульовані окремі загальні висновки. Наприклад, у висновку 7 йдеться: «Найбільш ефективну дію на врожай кукурудзи мало внесення гербіциду на основі діючої речовини пропізохлор...». Виходить, що гербіциди мають позитивну стимулюючу дію на підвищення врожайності і кращим серед них є гербіцид на основі пропізохлору. Це не вірно.

8. У тексті роботи присутні помилки орфографічного і стилістичного характеру.

КУДРЯ СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри землеробства та гербології ім. О. М. Можейка Державного біотехнологічного університету, зауваження викладенні у рецензії рецензента:

1. При посиланні у тексті на декілька першоджерел одночасно, бажано наводити їх по наростаючий.

2. Підрозділи 2.1 і 2.2 бажано було б об'єднати в один.

3. На рисунку 1 автор наводить не зовсім вдалу картосхему.

4. Нажаль автор, вказуючи діючі речовини гербіцидних сумішей, не уточнює норму їх внесення.

5. При наведенні назв бур'янів на латині, крім назви слід вказувати авторів класифікації та виділяти їх курсивом.

6. Не зовсім зрозуміло, чому «Економічна ефективність вирощування насіння...» наведена в підрозділі 4.4, а не в розділі 5 «Економічна та енергетична ефективність...».

ДЕГТЯРЬОВ ВАСИЛЬ ВОЛОДИМИРОВИЧ – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства Державного біотехнологічного університету, зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради,

«Утрималось» – 0 членів ради.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада 7132 присуджує Долі Сергію Миколайовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» на підставі прилюдного захисту дисертації «**Ефективність способів обробітку ґрунту при вирощуванні кукурудзи в умовах Лівобережного Лісостепу України**», що відбулася 31 січня 2024 року.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради,
доктор сільськогосподарських наук,
професор

Василь ДЕГТЯРЬОВ